

Ηθική της θυσίας και ποιητικός στοχασμός στον «Αποχαιρετισμό» του Γιάννη Ρίτσου

Η παρούσα εισήγηση διερευνά την αλληλεπίδραση μεταξύ της ηθικής της θυσίας και του ποιητικού στοχασμού, όπως αυτή αναπτύσσεται στο ποίημα «Ο Αποχαιρετισμός – Οι τελευταίες ώρες του Γρηγόρη Αυξεντίου μες στη φλεγόμενη σπηλιά» (1957) του Γιάννη Ρίτσου. Αντλώντας από τη μαρτυρική θυσία του Αυξεντίου κατά τον Κυπριακό Απελευθερωτικό Αγώνα 1955–1959, το ποίημα υπερβαίνει την απλή αναπαράσταση του ιστορικού γεγονότος και μετασχηματίζεται σε πεδίο υπαρξιακού και φιλοσοφικού στοχασμού.

Η ανακοίνωση εξετάζει το ποίημα στην ολότητά του, αποφεύγοντας την αποσπασματική ή θεματικά περιορισμένη προσέγγιση που συναντάται στη σχετική βιβλιογραφία, και επιδιώκει να καλύψει το ερμηνευτικό κενό που αφορά τη βαθύτερη σύνδεση του ποιητικού λόγου με την ηθική συγκρότηση του υποκειμένου και τη φιλοσοφική έννοια της θυσίας. Η μελέτη αναδεικνύει τις πολλαπλές διαστάσεις της θυσίας στο ποίημα: όχι μόνο ως ηρωική πράξη αντίστασης, αλλά και ως εσωτερική διεργασία, ως συνειδητή επιλογή απέναντι στην οδύνη και τον φόβο του θανάτου, και ως μορφή υπέρβασης της ατομικής ύπαρξης.

Θα εξεταστούν οι κεντρικές όψεις του ποιητικού στοχασμού: η έννοια της ελευθερίας, η σχέση ατόμου και συλλογικότητας, η διαχείριση του πόνου, και η αναζήτηση νοήματος μπροστά στο αναπόφευκτο τέλος. Μέσα από προσεκτική ανάλυση της γλώσσας, των συμβόλων και μοτίβων (π.χ. φωτιά, σιωπή, φως, πέτρα, σημαία) επιχειρείται να αναδειχθεί το ποίημα όχι μόνο ως πολιτική απόκριση στον Αγώνα της ΕΟΚΑ, αλλά κυρίως ως μεταφυσική και υπαρξιακή στάση ζωής απέναντι στην έννοια της θυσίας. Η ανάλυση θεμελιώνεται στην εκ του σύνεγγυς ανάγνωση του ποιήματος και στις σύγχρονες θεωρήσεις του φιλοσοφικού και βασίζεται σε επιλεγμένη επιστημονική βιβλιογραφία για τον Ρίτσο από διακριμένους μελετητές του (Γ. Κεχαγιόγλου, Χρ. Προκοπάκη, Ρ. Κακλαμανάκη, Κ. Τοπούζης, Κ. Κουλουφάκος κ.ά.).

Θα διαφανεί ότι ο «Αποχαιρετισμός» δεν αποτελεί απλώς ποιητική ανταπόκριση σε ένα ιστορικό γεγονός, αλλά λειτουργεί ως υπόδειγμα στάσης ζωής απέναντι στο αμετάκλητο του θανάτου, τη συνείδηση του καθήκοντος και την υπέρβαση του ατομικού μέσα από την εσωτερική πληρότητα της θυσίας και της αντίστασης.